

un-i-món

CONCLUSIONS DEL CURS

MIGRACIONS FORÇADES: CAUSES I CONSEQÜÈNCIES EN UN MÓN GLOBALITZAT

PATROCINA

ORGANITZA

OBSERVATORI DEL
REFUGI

Aquesta publicació ha sigut realitzada amb el suport financer de la Generalitat Valenciana. El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de l'Associació Espanya amb ACNUR-CV i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat.

© Foto portada: ACNUR / P. Wiggers

www.un-i-mon.org

LES PERSONES FORÇOSAMENT DESPLAÇADES EN EL MÓN

XIFRES GLOBALES

El desplaçament forçat obliga milers de persones a haver de fugir de les seues llars per a salvaguardar la seua vida. Les causes que originen la fugida són múltiples, des de la persecució, els conflictes fins a la violència generalitzada. Es calcula que 68,5 milions de persones estaven en situació de desplaçament forçós en finalitzar l'any 2017¹. Aquesta xifra de la població mundial desplaçada es corresponia amb: 25,4 milions de refugiats (19,9 milions sota el mandat d'ACNUR i 5,4 milions de refugiats palestins sota el mandat de la UNRWA²); 40 milions de desplaçats interns; i, 3,1 milions de sol·licitants d'asil.

L'evolució de la població mundial en situació de desplaçament forçós s'ha incrementat significativament en l'última dècada, passant d'un total de 42,7 milions de persones en 2007 als 68,5 milions l'any 2017.

Reptes

✓ **Abordar les causes que generen el desplaçament forçat mundial** (entre altres mesures: previndre i resoldre conflictes armats interns i internacionals; garantir l'efectivitat dels drets humans, etc.).

✓ **Gestionar el desplaçament forçat global des d'un enfocament integral.**

3

1. Vegeu el document “Tendències Globals. Desplaçament forçat en 2017” d'ACNUR, disponible en: <https://www.acnur.org/es-es/stats/globaltrends/5b2956a04/tendencias-globales-desplazamiento-forzado-en-2017.html>

2. La UNRWA és l'Agència de Nacions Unides per a la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim.

LES PERSONES REFUGIADES I EL TREBALL D'ACNUR

La definició del terme refugiat es recull en l'article 1. A) 2) de la Convenció de Ginebra sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951³. En aquest instrument jurídic de caràcter internacional es defineix aquest terme com: *“la persona que a causa de fundats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o opinions polítiques, es trobe fora del país de la seua nacionalitat i no pugua o, a causa d'aquests temors, no vulga acollir-se a la protecció de tal país; o que, mancant de nacionalitat i trobant-se, a conseqüència de tals esdeveniments, fora del país on abans tinguera la seua residència habitual, no pugua o, a causa d'aquests temors, no vulga tornar a ell”*.

L'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) actua sota l'autoritat de l'Assemblea General de les Nacions Unides, assumeix la funció de proporcionar protecció internacional i de buscar solucions permanents (integració, repatriació i reassentament) al problema dels refugiats⁴.

Els principals **països d'origen de la població refugiada** l'any 2017 han sigut: la República Àrab de Síria (amb més de 6,3 milions de persones refugiades); l'Afganistan (2,6 milions); Sudan del Sud (2,4 milions); Myanmar (1,2 milions); Somàlia (986.400 persones refugiades); i, Sudan (694.600 refugiats). Els principals **països d'acolliment de la població refugiada** han sigut en 2017: Turquia (3,5 milions de persones refugiades); el Pakistan (1,4 milions); Uganda (1,4 milions); el Líban (998.900 persones refugiades); i, la República Islàmica de l'Iran (979.400 de persones refugiades eren acollides en aquest país)⁵.

ACNUR també treballa amb altres categories de persones, sent aquestes⁶:

Aproximadament el 85% de totes les persones refugiades rebia protecció en països de regions en desenvolupament.

3. La Convenció de Ginebra de 1951 garanteix la protecció a les persones que s'han vist obligades a fugir dels seus països pels esdeveniments ocorreguts a Europa abans de l'1 de gener de 1951. Les limitacions tant geogràfica com temporal de la Convenció de 1951 es van suprimir en aprovar-se el Protocol de Nova York de 1967. En 1969 es va adoptar la Convenció sobre els Refugiats de la Unió Africana, en la qual s'ampliava el terme de refugiat. En 1984 es va adoptar la Declaració de Cartagena en la qual s'incorporava una definició del terme refugiat més àmplia que la de la Convenció de 1951.

4. Vegeu la resolució 428 (V) de l'Assemblea General de les Nacions Unides de 14 de desembre de 1950 per la qual s'aprova l'Estatut de l'Oficina de l'ACNUR. En el grup de les persones refugiades que estan sota la protecció d'ACNUR s'inclou a les que han sigut reconegudes com a refugiades segons la Convenció de Ginebra de 1951, el Protocol de Nova York de 1967, la Convenció sobre els Refugiats de la Unió Africana de 1969 i la Declaració de Cartagena de 1984. De la mateixa manera, també s'inclouen les persones a les quals se'ls ha concedit una “forma complementària de protecció” i a les quals sense ser reconegudes com a refugiades es troben en una situació similar de falta de protecció.

5. Es calcula que el 85% de totes les persones refugiades rebia protecció en països de regions en desenvolupament. Vegeu la classificació de la Divisió d'Estadística de les Nacions Unides sobre la llista dels països menys desenvolupats en: <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/#developed>.

6. La població total sota la protecció d'ACNUR era de 71,4 milions de persones a la fi de 2017.

- els desplaçats interns (incloent als retornats): les persones que han fugit de la seua residència habitual a conseqüència de conflictes armats, violència generalitzada, catàstrofes naturals, etc., però que no han travessat una frontera estatal internacionalment reconeguda⁷;
- els sol·licitants d'asil: les persones que han sol·licitat la protecció internacional, però que estan a l'espera de la resolució de la seua sol·licitud
- els refugiats retornats: les persones que han tornat als seus països d'origen, a través dels programes de repatriació voluntària o sense estar adscrits a aquests, però que encara no han pogut integrar-se als seus països;
- els apàtrides: les persones que no són considerades com a nacionals seus per cap Estat, conforme a la seua legislació⁸;
- altres grups d'interès: les persones que no estan en els grups anteriors als que ACNUR brinda protecció i assistència.

7. La definició de desplaçat intern s'estableix a nivell internacional en la Guia dels Principis Rectors dels Desplaçaments Interns de les Nacions Unides l'any 1998. El terme de desplaçat intern que s'estableix en aquesta guia és: “les persones o grups de persones que s'han vist forçades o obligades a escapar o fugir de la seua llar o del seu lloc de residència habitual, en particular com a resultat o per a evitar els efectes d'un conflicte armat, de situacions de violència generalitzada, de violacions dels drets humans o de catàstrofes naturals o provocades per l'ésser humà, i que no han travessat una frontera estatal internacionalment reconeguda”. Vegeu el contingut de la guia en:

<https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2001/0022.pdf>

8. Vegeu l'article 1 de la Convenció sobre l'Estatut dels Apàtrides de 1954.

9. El 86% del finançament d'ACNUR prové de contribucions voluntàries dels governs i de la Unió Europea. Un 3% s'obté d'organitzacions intergovernamentals i mecanismes de finançament comú. Un 10% prové del sector privat (fundacions, empreses i la ciutadania). I, l'1% restant del pressupost de les Nacions Unides. ACNUR accepta contribucions en espècie, incloent articles com a carpes, medicaments i camions.

Reptes d'ACNUR

- ✓ Garantir un refugi segur, incliusu, sostenible i digne a les persones forçosament desplaçades.
- ✓ Garantir l'accés als serveis essencials de salut a totes les persones que estan sota la seua protecció.
- ✓ Millorar l'autosuficiència i resiliència de les persones en situació de desplaçament forçós.
- ✓ Promoure la inclusió equitativa i sostenible en els sistemes educatius de les societats d'acolliment.
- ✓ Garantir l'accés a l'aigua potable en quantitats suficients tant en els campaments de refugiats com en les zones urbanes.
- ✓ Fomentar els programes de mitjans de vida a través de la inclusió econòmica de les persones refugiades.
- ✓ Aconseguir finançament per a implementar els programes, els plans d'acció i els projectes a favor de les persones que estan sota la seua protecció⁹.

LA UNIÓ EUROPEA DAVANT LA REALITAT DE LA POBLACIÓ REFUGIADA

L'increment progressiu del nombre de persones en situació de desplaçament forçós a tot el món es va reflectir en el nombre de persones que sol·licitava la protecció internacional en els Estats membres de la Unió Europea (d'ara en avant, UE).

Es calcula que un milió de persones va arribar a la UE a través del Mediterrani i que 3.771 persones van perir en aquesta travessia l'any 2015¹⁰. El Consell Europeu de la UE va adoptar eixe mateix any Decisions sobre quotes de reubicació i reassentament de persones refugiades als països membres d'aquesta organització internacional¹¹.

En aquestes Decisions s'establí el nombre de persones que havien de ser reubicades i reassentades, els requisits exigits¹², el procediment a seguir i el termini per a complir les quotes establides¹³.

Els Estats membres de la UE van incomplir les quotes de reubicació establides en les Decisions del Consell Europeu de juny i setembre de l'any 2015.

Gràfica demogràfica de les arribades a la Unió Europea a través de la Mar Mediterrània

ANYS ANTERIORS	ARRIBADES PER MAR	MORTS I DESAPAREGUTS
2017	172.301	3.139
2016	362.753	5.096
2015	1.015.078	3.771
2014	216.054	3.538

6

10. Vegeu la informació sobre les arribades a la Unió Europea en: <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

11. Vegen-se els acords del Consell Europeu de la Unió Europea adoptats el 26 de juny de 2015 :

https://www.consilium.europa.eu/media/21701/euco-conclusions_26062015_es.pdf

el 14 de setembre: <https://www.boe.es/doue/2015/239/L00146-00156.pdf>

i el 22 de setembre de 2015: <https://www.consilium.europa.eu/media/21907/st12098en15.pdf>

12. Entre els requisits establits per a ser reubicat a la UE s'exigia que els sol·licitants d'asil havien de tindre una nacionalitat amb una taxa mitjana de reconeixement de protecció internacional a la UE igual o superior al 75%.

13. La xifra total de persones reubicades en el marc dels acords del Consell Europeu des de setembre de 2015 fins al 22 de setembre de 2017 va ser de 29.144 persones. ACNUR encoratjava als Estats de la Unió Europea a seguir amb el programa de reubicació, vegeu el posicionament d'ACNUR en:

<https://www.acnur.org/noticias/press/2017/9/5af2c762b/acnur-llama-a-continuar-el-programa-de-reubicacion-de-la-ue.html>

Acords del Consll Europeu sobre reubicació i reassestament (adoptats al juny i setembre de 2015)

PROCEDIMENT	NOMBRE TOTAL DE PERSONES	NOMBRE DE PERSONES ASSIGNADES A ESPANYA
REUBICACIÓ Des de Grècia i Itàlia als Estats membres de la UE	160.000	16.231
REASSESTAMENT Des de tercers països als Estats membres de la UE	20.000	1.449
TERMINI	Des de setembre de 2015 fins a setembre de 2017 (2 anys)	

En relació a les sol·licituds de protecció internacional presentades a la UE, cal indicar que un total d'1.321.600 sol·licituds es van presentar en 2015, una suma d'1.259.995 sol·licituds en 2016 i un total de 705.705 sol·licituds es van presentar durant l'any 2017¹⁴.

L'anàlisi d'aquestes sol·licituds havia de realitzar-se en el marc del Sistema Europeu Comú d'Asil (SECA), que estableix els criteris mínims comuns per al tractament de tots els sol·licitants i les sol·licituds de protecció internacional a la UE.

El SECA està conformat pels següents elements:

- Una norma que determina qui té dret a protecció i en què consisteix la protecció. Directiva de Reconeixement (2011/95/UE).
- Una norma que regula el procediment per a l'examen de les sol·licituds d'asil. Directiva de Procediments (2013/32/UE).
- Una norma que estableix els drets dels sol·licitants. Directiva d'acolliment (2013/33/UE).
- Una norma que estableix quin Estat membre ha d'acollir i examinar les sol·licituds. Reglament de Dublín (604/2003).

14. La informació sobre el nombre de sol·licituds de protecció internacional presentades a la UE durant l'any 2017 es pot consultar en: https://www.europarl.europa.eu/infographic/welcoming-europe/index_es.html#filter=2017

- Una institució per a ajudar i afavorir la seua homogenia aplicació: l'Oficina Europea de Suport a l'Asil. Reglament 439/2010.

L'increment de sol·licitants de protecció internacional a la UE i l'anàlisi de l'aplicació del SECA en aquest context (no hi ha un tracte uniforme a totes les persones que sol·liciten la protecció internacional a la UE), va donar lloc al fet que, en el Consell Europeu celebrat els dies 14 i 15 de desembre de 2017, es debatera sobre les dimensions interior i exterior de la política de migració de la UE amb l'objectiu de plantejar un possible acord sobre la reforma del SECA.

8

ELS PROCESSOS D'ACOLLIMENT I INCLUSIÓ DE LES PERSONES REFUGIADES A ESPANYA

El dret d'asil a Espanya es reconeix en a l'article 13.4 de la Constitució. L'últim canvi legislatiu en matèria d'asil es produeix després de l'entrada en vigor de Llei 12/2009 de 30 d'octubre, reguladora del dret d'Asil i de la Protecció Subsidiària (d'ara en avant, Llei 12/2009).

L'objecte de la llei és:

“establir els termes en què les persones nacionals de països no comunitaris i les apàtrides podran gaudir a Espanya de la protecció internacional constituïda pel dret d'asil i la protecció subsidiària, així com el contingut d'aquesta protecció internacional.” Article 1.

Reptes de la Unió Europea en matèria d'asil

- ✓ Reformar el sistema de Dublín per a establir una millor distribució de les sol·licituds de protecció internacional entre els Estats membres, garantint una tramitació diligent d'aquestes sol·licituds.
- ✓ Harmonitzar els procediments d'asil de la UE.
- ✓ Reduir les diferències en les taxes de reconeixement de la protecció internacional entre els Estats membres.
- ✓ Harmonitzar les normes d'acolliment.
- ✓ Establir un mecanisme permanent de reassentament a la UE.

El nombre de sol·licituds de protecció internacional a Espanya s'ha incrementat en els últims anys, passant de les 16.544 sol·licituds presentades l'any 2016 a les 31.740 de l'any 2017¹⁵.

La llei 12/2009 reconeix a les persones sol·licitants de protecció internacional, quan manquen de recursos econòmics, el dret a accedir als serveis socials i d'acolliment necessaris per a assegurar la satisfacció de les seues necessitats bàsiques en condicions de dignitat. Article 30.

La Direcció General d'Integració i Atenció Humanitària realitza la planificació, el desenvolupament i la gestió del sistema nacional d'acollida integral i integració de persones sol·licitants d'asil, refugiades, apàtrides, persones acollides al règim de protecció temporal i altres estatuts de protecció subsidiària.

L'objectiu del sistema d'acolliment és dissenyar itineraris adaptats a cada persona dirigits a l'adquisició gradual d'autonomia. La duració de l'itinerari és de 18 mesos, que podria ser ampliable a 24 mesos per a persones vulnerables. Les etapes de l'itinerari són:

1. Primer acolliment (Avaluació i Derivació)

1.1. Objectius: realitzar una primera avaluació de les necessitats de l'usuari amb especial atenció a les possibles vulnerabilitats; cobrir les necessitats bàsiques i urgents (fonamentalment, l'allotjament provisional previ a l'accés als dispositius d'acolliment).

2. Primera fase: servei d'acolliment temporal per a persones refugiades

Reptes

- ✓ Establir els recursos personals i materials necessaris per a garantir la tramitació diligent de les sol·licituds de protecció internacional presentades a Espanya.
- ✓ Supervisar i millorar els sistemes d'acolliment i integració de les persones sol·licitants i beneficiàries de la protecció internacional a Espanya.
- ✓ Garantir la plena autonomia de les persones refugiades en la societat espanyola.
- ✓ Sensibilitzar a la societat espanyola sobre la realitat de les persones refugiades per a facilitar el seu acolliment i integració.
- ✓ Generar el compromís de la societat espanyola en la defensa dels drets de les persones refugiades.

15. La informació sobre les sol·licituds de protecció internacional presentades a Espanya es pot consultar en: <http://www.interior.gob.es/web/servicios-al-ciudadano/oficina-de-asilo-y-refugio/datos-e-informacion-estadistica>

2.1 Objectius: cobrir les necessitats bàsiques de la persona (des del moment de la seua arribada a Espanya); facilitar l'adquisició d'habilitats per a la vida independent a l'eixida del centre.

2.2. Es realitzen prestacions i serveis a través d'equips multidisciplinaris en les diferents àrees: atenció social, psicològica, jurídica orientació cultural, formativa (idioma) i laboral.

3. Segona fase: preparació per a l'autonomia

L'usuari ha finalitzat la seua estada en el dispositiu d'acolliment temporal i requereix suport.

3.1. Objectiu: dissenyar i realitzar el seguiment d'un pla d'intervenció social per a facilitar el procés d'integració a Espanya.

3.2. Es cobreixen les necessitats bàsiques a través de prestacions (lloguer, alimentació, roba, transport, subministraments, neteja, higiene, etc.).

3.3. Es realitza l'acompanyament per a l'aprenentatge de l'idioma i l'accés a programes d'ocupabilitat i formació.